

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1644. usque ad annum 1651

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 90119177

§. 101. Acta disputationis Rheinfelsianæ inter Valerianum Magnum Capuccinum & Petrum Haberkornium Lutheranum habitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67359)

Sæc. XVII. hic quæstiones. Quod ut fiat prompte
A. C. 1651. & secundum indicatum a nobis mo-
 dum, iterum rogamus, parati hanc in
 tam salutiferum finem impensam ope-
 ram, erga singulos vicissim demereri.
 Datum ex arce nostra Reinfelsæ die
 decima tertia Novemb. Anno Salvato-
 ris millesimo sexcentesimo quinquage-
 simo primo.

ERNESTUS,
 Hassiæ Landgravius.

§. CI.

*Acta disputationis Rheinfelsiæ in-
 ter Valerianum Magnum Capuccinum
 & Petrum Haberkornium
 Lutheranum habitæ.*

Desiderabat equidem Ernestus Land-
 gravius, ut tam Catholici, quam
 Lutherani Theologi scriptotenus suam
 sententiam circa controversa capita pro-
 merent, & sua responsa Francofordiam
 transmitterent: cum autem denuo va-
 riæ moverentur difficultates, tandem
 Georgius Hassiæ Landgravius datis
 literis pollicebatur, quod, cum Fran-
 cofordiensis Conventus in irritum ce-
 cidisset, ad privatum congressum Rhein-
 felsæ ineundum quosdam Prædicantes
 missurus esset. Ne igitur Ernestus
 Prin-

Princeps oblatum indagandæ veritatis Sæc. XVII.
A. C. 1651.
medium declinaret, data epistola Petrum Haberkornium Academiæ Giefensis Professore[m] evocabat, qui etiam die decima tertia Decembris unacum Balthasare Mintzero, Georgio Happelio, aliisque Prædicantibus ad Urbem sancti Goaris venit, ab Ernesto Principe in arce Rheinfelsiana benigne exceptus: mox igitur idem Landgravius P. Valerianum, qui tum Coloniae agebat, de Lutheranorum adventu certiore[m] reddidit; quocirca hic cum PP. Capuccinis Bartholomæo Wernensi, & Benigno Elbingensi die decima sexta ejusdem Mensis Rheinfelsam contendit. Habuit interim Princeps varia colloquia cum Haberkornio circa Calvinistarum cænam, Baptismum Infantum, Papæ Primatum &c. tandem vero abruptis hisce colloquiis res scriptotenus agebatur, & quidem PP. Capuccini in actione prima ad quatuor postulata a Principe proposita, ita die vigesima quinta Novembris ex Moguntino suo Conventu responderunt.

Postulatur I. A Catholicis sicut & a Lutheranis & Calvinistis, ut indigetur propria Ecclesia adeo clare & lucide, ut si Princeps velit alicui nomen dare, ea ipsi ultro pateat: *Responderunt Catholici*: „Homines communicantes in
Zz 3 „fide

Sæc. XVII., fide cum Pontifice Romano, confli-
 A. C. 1651., tuunt illum cœtum, qui solus est vera
 „Ecclesia Christi. Huic si tua Celsitu-
 „do se velit adjungere, habet Eccle-
 „sias Moguntinensem, Coloniensem &
 „Trevirenses, sibi proximas, quæ com-
 „municant in fide cum Pontifice Ro-
 „mano.,,

Lutherani vero, ex arce Rheinfelsia-
na die decima quarta ejusdem Mensis
responderunt: „Ecclesiam, in qua Scri-
„pturæ Prophetiæ & Apostolicæ con-
„venienter docentur, & Sacramenta
„dispensantur, esse solum veram illam
„Ecclesiam, cui quilibet homo se asso-
„ciare potest ac debet: Illaque per
„Dei beneficium, quo hodie fruimur,
„est Ecclesia invariatae Augustanæ Con-
„fessionis, intra & extra Romanum Im-
„perium addicta. Utpote quæ luce do-
„ctrinæ Prophetiæ & Apostolicæ in
„S. Scriptura nobis per Dei voluntatem
„relictæ, sincere lucet. Neque ullo
„tenebrarum dogmaticarum illa jure
„accusari potest, neque hactenus con-
„vinci potuit, aut imposterum etiam
„poterit. Et quoniam S. Scriptura me-
„rito omnium hominum auctoritati præ-
„ferri debet, etiam Ecclesiam Augu-
„stanæ Confessionis ante omnes alias
„eligi debere, infallibiliter sequitur.,
 Contra hanc vero responsionem exce-
 perunt

perunt Catholici, quod Principis voto Sæc. XVII.
Lutherani melius satisfecissent, si præ- A. C. 1651.
termiſſis reliquis nominassent Ecclesiam
v. g. Darmstadiensem, vel aliam, quæ
ab Apostolorum ævo ante Lutherum
confessionem Augustanam *invariantam*
professa fuisset.

Postulatur II. Ut sufficienter expo-
natur illa doctrina de fide, quæ in cu-
jusque partium Ecclesia sic proponit
credenda, ut illi, qui contumaciter
eam pernegant, anathemate sepa-
rentur.

Responderunt Catholici. „In Ecclesia
„Catholica unusquisque tenetur cre-
„dere explicite Symbolum apostolicum,
„& implicite (si non subsit causa, quæ
„requirat fidem explicitam) omnia illa,
„quæ circa doctrinam fidei fuerunt de-
„creta in Conciliis generalibus, ap-
„probatis a Romano Pontifice: ii vero,
„qui contumaciter profitentur doctri-
„nam oppositam, sunt ipso jure separati
„a cætu fidelium nullo Christianorum
„exempto. „

Lutherani vero responderunt: „quo-
„niam vero Ecclesia fundata esse de-
„bet super fundamento Prophetarum &
„Apostolorum, quod est Jesus Christus,
„ideo omnis illa doctrina, quæ neces-
„sario ad illud, juxta S. Scripturam,
„pertinet, pro fundamentali haberi de-

Sæc. XVII. „bet. Qualia dogmata omnibus ad sa-
A. C. 1651. „lutem scitu necessaria sint, Catechis-
 „mus in se complectitur, v. g. de lege,
 „Symbolo Apostolico, Oratione Domi-
 „nica, Baptismo, & S. Eucharistia.,
 „Quod si quis hæc pertinaciter re-
 „jicit, aut veram de iis doctrinam con-
 „tumaciter impugnat, reipsa a vera
 „Ecclesia separatus est: controversiæ
 „autem, si quæ moventur fundamen-
 „tum Salutis concernentes, in illis
 „Christiani a suis pastoribus, ex sacra
 „Scriptura, recte informari debent, quo
 „sibi a falsa sententia, omni studio ca-
 „veant, inque vera fide sinceri usque
 „ad finem permaneant. Cæteroquin re-
 „liqua, quæ in sacra Scriptura com-
 „prehenduntur, sine salutis iactura
 „ignorare, non vero contumaciter per-
 „negare licet.,

Ad hæc autem regesserunt Catholici:
 „quod Catechismorum aliquæ centu-
 „riæ existunt, & ignoretur, quisnam
 „ex omnibus complectatur Lutheranam
 „doctrinam de fide, aut ubinam repe-
 „periri potuerint ejusmodi Catechismi
 „ante Lutherum? præterea nullus hæ-
 „reticus per seipsum a vera Ecclesia
 „unquam fuit segregatus, sed per ju-
 „dicem Ecclesiasticum, cujus tamen
 „excommunicationem Lutherani sem-
 „per oderunt.,

Postu-

Postulatur III. Decisio quæstionum, Sæc. XVII.
quæ inter Christianos ab ætate Lutheri A. C. 1651.
periculose controvertuntur, facta re-
ductaque in libros symbolicos, aut
quomodolibet aliter nuncupatos.

Reposuerunt Catholici, „quod arti-
„culi ab ætate Lutheri controversi in-
„ter Christianos, fuerint decisi a Sacra
„œcumenica Tridentina Synodo. con-
„firmata a Pio IV. Romano Pontifice.„

Responderunt Lutherani, „quæstio-
„nes illas ex S. Scriptura perspicue de-
„cisas extare in invariata Augustanæ
„Confessionis ejusdem Apologia, Con-
„cordia Wittenbergensi, Articulis
„Schmalkaldicis, & Catechismis Lu-
„theri, tanquam libris Ecclesiarum Lu-
„theranarum symbolicis.„

Huic responso objecerunt Catho-
lici, hanc quidem unicam esse respon-
sionem claram & præcisam, Lutherani
autem itidem clare demonstrare debuis-
sent, quænam sit illa Ecclesia, quæ
consentiat in omnes hosce libros: cum
autem responderunt, esse illam, quæ
invariatae Augustanæ Confessionis est
addicta, rediit quæstio Catholicorum,
ubi sit, & antea fuerit illa invariata
Confessio?

Postulatur IV. „Utrum post ætatem
„Apostolorum extiterit aut existat ho-
„mo, aut cætus hominum, qui habeat

Sæc. XVII. „infallibilem auctoritatem proponendi
A. C. 1651. „doctrinam fidei, definiendi exortas
 „circa illam Controversias, & segre-
 „gandi a fidelium cætu illos, qui sunt
 „aperte contumaces in illam doctrinam?
 „si autem quis iudicet, nec extare, nec
 „extitisse ejusmodi hominem, aut ho-
 „minum cætum, quæritur, quid id sit,
 „unde Christiani sibi derivare queant,
 „ac debeant doctrinam fidei ejusque
 „explicationem super sensu S. Scriptu-
 „ræ, siquidem subjiciuntur disputationi
 „non tolerandæ?

Responderunt Catholici: „Post æta-
 „tem D. Petri Pontifices Romani, ejusque
 „successores, habent auctoritatem in-
 „fallibilem in proponenda & declaran-
 „da universæ Ecclesiæ, ex Cathedra,
 „doctrina fidei Christianæ: & juris-
 „dictionem segregandi a cætu fidelium
 „eos omnes, qui contumaciter eam
 „pernegant.”

Lutherani vero responderunt: „Infal-
 „libilem illam auctoritatem decidendi
 „obortas controversias, & proponendi
 „doctrinam, post Apostolorum tempora
 „nulli homini aut cætui assignamus,
 „sed soli scripturæ Sacræ, quæ tan-
 „quam vox Spiritus sancti infallibilis,
 „nobis veram fidei doctrinam proponit,
 „falsam vero condemnat. Ita ut Spi-
 „ritus Sanctus sit supremus Judex,
 „sacra

„sacra Scriptura vero tanquam vox Spi- Sæc. XVII.
 „ritus &c. sit norma illa unica, secun- A. C. 1651.
 „dum quam Ecclesia ministerialiter
 „proponit, & decedit, & quamdiu quis
 „eam sequitur, omnis erroris expers est,
 „ab ea vero ubi discedit, in errorem
 „prolabitur, „

Verum ex eis sciscitabantur Catho-
 lici, quid sit illud, unde Christiani sibi
 cavere possint ab ejusmodi erroribus,
 cum juxta ipsos Ecclesia errare possit,
 & Scriptura a diversis diverse intelli-
 gatur. Hanc quæstionem a Luthera-
 nis fuisse ne verbo quidem tactam, que-
 rebantur Catholici, qui vigesima sexta
 Decembris die Lutheranorum respon-
 siones acceperunt, quibus mature pon-
 deratis per Landgravium postularunt,
 ut, cum ipsi statuant, Spiritum sanctum
 esse judicem controversiarum fidei, &
 Biblia esse normam Judicis, ipsi sigil-
 latim libros Canonicos enumerent, &
 eorum versionem, quæ sit adhibenda
 in Ecclesia, indicent: ad quod respon-
 derunt Lutherani, se pro Canonicis ha-
 bere omnes V. T. libros, prout exstant
 in Bibliis hebraicis, & omnes Novi te-
 stamenti, versionem autem in Ecclesia
 adhibendam esse illam, quæ ex fonte
 authentico veteris Testamenti hæbræo,
 & Novi Testamenti Græco purissime
 fluit: cum autem ex hac responsione
 nec

Sæc. XVII. nec manifestum esset, quem Lutherani
A. C. 1651. ex multis Bibliorum Canonibus appro-
 bent, & quænam, & ubi sit illa purif-
 sima versio, Lutherani responderunt, il-
 lam esse versionem Germanicam Lutheri:
 ad hæc vero regefferunt Capuccini,
 quod ante Lutherum in tota Ecclesia
 nullam authenticam versionem extitisse
 sequeretur, nec etiam probari, quod
 Lutheri versio sit pura.

Postmodum in actione secunda PP.
 Capuccini die decima septima Decem-
 bris Rheinfelsæ comprobatum redde-
 bant, quod Pontifex Romanus sit suc-
 cessor Divi Petri in potestate pascendi
 & regendi universam Ecclesiam, quod-
 que tanquam verus Christi Vicarius,
 totiusque Ecclesiæ caput Primatum ju-
 risdictionis teneat: Eadem die vicissim
 Lutherani Præcones suas, ut vocabant,
probationes exhibuerunt; variis enim
 S. Paginæ textibus comprobare nite-
 bantur, quod illa sit vera Ecclesia, in
 qua Verbum Dei pure docetur, & Sa-
 cramenta legitime dispensantur, id est,
 convenienter ad Scripturam Prophe-
 ticam & Apostolicam, atqui apud Lu-
 theranos &c. quod Christus sit unicum
 Ecclesiæ fundamentum, cui, quia Lutheri
 doctrina necessario adhæret, hæc fun-
 damentalis est, denique quod Scriptu-
 ra sit unica vox Spiritus Sancti infal-
 libilis

libilis & decisiva omnium controver-
 siarum atque Ecclesia Lutherana veri-
 tatem suorum dogmatum unice ex Scri-
 ptura deducit, ergo &c. Tribus hisce
 argumentis PP. Capuccini die decima
 octava respondentes Lutheranis expro-
 babant, quod semper *Majorem*, ut vo-
 cant, quam tamen Catholici non ne-
 gant, multis S. Scripturæ textibus con-
 firmarint, *minorem* vero ne verbo qui-
 dem probarint, sed unico hoc verbo
res per se patet, probationem absolve-
 rint, cum tamen pariter S. Scripturæ
 locis comprobare debuissent, quod con-
 fessionis Augustanæ aliorumque libro-
 rum symbolicorum doctrina arcte & ne-
 cessario adhæreat Christo unico Ecce-
 siæ fundamento &c. Postulabant igitur
 Patres, ut Lutherani clare & sine
 ambage declararent, quomodo quilibet
 possit sibi sufficienter cavere ab erroribus
 quorumcunque docentium ex Sanctis
 literis Christianam fidem, & definien-
 tium quæstiones inde obortas, cum
 ipsi teneant, quod supremi Judices Ec-
 clesiastici Sacram doctrinam multiplici
 hæresi corruperint, aut saltem corrup-
 pere potuerint. Nil reliquum habe-
 bant Lutherani, nisi ut gloriarentur,
 quod ex propria Patrum confessione in
 Sacris literis expresse non haberetur,
 quod Romanus Pontifex infallibilem
 habeat

Sæc. XVII.
 A. C. 1651.

Sæc. XVII. habeat auctoritatem & jurisdictionem, A. C. 1651. perinde ac si ipsa hæc veritas luculenter ex ipso Sacræ Scripturæ textu, & Ecclesiæ decretis per consecutionem necessariam non inferretur: ceterum Patres mentem suam circa Pontificis infallibilitatem denuo in actione quinta explicarunt. Tandem ergo Lutherani Præcones Ernestum Landgravium adibant, exponentes, *quod ob publicam in Academia professuram, & urgentia sui officii negotia, hisce in locis ultra commorari, aut sese detinere nequirent, attento quod ad hanc controversiam debite deducendam, longius temporis spatium requireretur, se autem ex loco suæ habitationis sententiam suam in scriptis, & punctum Religionis postulatum singulis septimanis per ordinariam Postam transmissuros, quo & huic negotio & incumbenti sibi domi officio satisfacerent.*

Ad hæc respondit Landgravius, quod cum res vix incæpta fuisset, saltem biduo aut triduo adhuc remanerent, aliunde vero tam subitaneus illorum discessus varia inter diversos iudicia excitaret. Nihilominus Lutherani dimitti denuo instanter petebant, tandem vero ad Principis sui preces usque ad vigesimam primam Decembris subsistere decreverunt. Igitur Patres Capuccini die decima nona præfati Men-

Mensis ad Lutheranorum argumentum Sæc. XVII.
 de Sacra Scriptura tanquam contro- A. C. 1651.
 versiarum iudice responderunt, quod
 duplex sit regula, juxta quam Chri-
 stiani credunt symbolum fidei & diri-
 munt controversias circa illud exortas:
 Prima sit Catholicorum, altera Nova-
 torum; hæc supponens supremam ju-
 risdictionem Ecclesiasticam non errare
 in proponenda ac declaranda doctrina
 fidei, docet credere Deo revelanti sym-
 bolum fidei esse verum, & Ecclesiæ, cui
 facta est revelatio, proponenti & de-
 claranti præcipit credere, symbolum
 fidei esse revelatum a Deo.

Altera Novatorum supponens supre-
 mam jurisdictionem Ecclesiasticam er-
 rare in fide, disponit correctionem e-
 jusmodi errorum ex Sacris literis con-
 venienter consultis: Jam ex his demon-
 strarunt Patres, quod illi, qui sequun-
 tur primam Regulam, ab exordio Ec-
 clesiæ Christi in unum cætum coeant,
 recipiant Symbolum traditum ab Apo-
 stolis unacum iis declarationibus ejus-
 dem Symboli, quæ editæ sunt a Ro-
 mano Pontifice cum adjuncto Concilio
 Generali, aut alio ab Ecclesia appro-
 bato, quodque hi scilicet Catholici in
 eadem sententia de fide, ab exordio
 Ecclesiæ Christi, usque ad hanc nostram
 ætatem sint, quatenus immutabiliter
 acce-

Sæc. XVII.
A. C. 1651

acceptant Symbolum Apostolicum cum omnibus declarationibus editis per supremam jurisdictionem Ecclesiasticam, ita ut nullum unquam fuerit momentum, in quo hic cœtus Catholicorum desierit esse in orbe Christiano.

Econtrario autem illi, qui Novatorum inhærent Regulæ, in plurimos scindantur cœtus sc. Lutheranos, Calvinistas &c. nec ullum habeant, ne habuerint cœtum, qui idem ab exordio Ecclesiæ in fide usque ad hanc diem perseverat: inde autem inferebant Patres, quod si cœtus Novatorum haberent in orbe Christiano initium post fundatam Ecclesiam Christi & desierunt esse, nullus autem ejusmodi cœtus possit esse vera Christi Ecclesia, necessario sequatur, cœtum Novatorum non esse veram Christi Ecclesiam, quæ veram fidei doctrinam foveret. Ad hæc obmutuere Prædicantes, qui cum *minorem*, ut vocant, antea non probarint, nunc duntaxat Patres Capuccinos provocarunt, ut si *minorem* negent, cum eis in arenam descendant; mox autem Patres in actione sexta fundamentalem Lutheranorum doctrinam impugnantes, eis demonstrarunt, quod ex ipsorum dogmate, vi cujus quilibet potest ac debet ex Sacro textu etiam totius Ecclesiæ

Sæc. XVII.
A. C. 1651.

clesie doctrinam circa fidei essentialia
 dijudicare, an cum Sacro textu concor-
 det vel discordet, necessario sequatur,
 quod talis a fide vera deficiat, & in-
 pudendam hæresin prolabatur; die au-
 tem vigesima prima Decembris Luthe-
 rani Præcones Rheinfelsa discesserunt,
 scriptum tamen quoddam relinquentes,
 in quo asseruerunt, non tamen proba-
 runt, quod quidem ipsorum Ecclesia
 quoad tempus & locum non semper du-
 rarit, bene tamen quoad Apostolicam,
 & puram doctrinam. Altera die cum
 Lutherani jam discessissent, Patres Er-
 nestum Principem his verbis alloque-
 bantur: *Heri accepimus a D. Haberkornio
 ejusque collegis mox discessuris eorum actio-
 nes V. & VI. & considerantes dicta, scri-
 pta & facta a decima sexta usque ad 21.
 hujus mensis, animadvertimus evidenter eo-
 rundem fugam a disputatione, in disputa-
 tione vero fugam a positione propriæ do-
 ctrinæ, a consutatione nostræ, a confirma-
 tione suæ, aversos insuper a sincero studio
 veritatis. Quapropter non existimamus
 operæ pretium quicquam aut otii aut labo-
 ris impendere in ulteriore disceptatione cum
 illis, quos tamen Deo enixe commendamus.
 Sane scimus idem de illis esse judicium Ve-
 stræ Celsitudinis, quæ pertæsa harum nugæ-
 rum palam profitetur se catholicum, id ipsum
 professura sollemniter tempore definito, di-
 Hist. Eccles. Tom. LXI. Aaa dura*

*Sæc. XVII. Cura insuper in Ecclesiæ proscenio causas
A. C. 1651. desertæ a se Protestantium doctrinæ.*

His actis Landgravii jussu Joannes Maternus Hoffius publicus Notarius omnia hucusque dicta & scripta fideliter ad acta retulit, suoque chirographo firmavit. Patres vero Capuccini coram eodem Principe querebantur, quod Prædicantes etiam argumentis laceffiti semper ad thesin quartam tantopere a Landgravio quæsitam clare & præcise respondere tergiversati fuerint, & duntaxat propositiones inter Catholicos non controversas textibus S. Scripturæ firmarint, illas vero, quas Catholici negant, vel non probarint, vel duntaxat, ab aliis sufficienter probatas responderint, & extra propositum vagantes adventantibus Capuccinis dilcedere pararint, non sine gravi suspitione, quod suam doctrinam defendere erubescant.

§. CII.

Disputatio II. oretenus habita.

*Hist. Sagit.
introd. t. 2.*

Ex mandato utriusque Landgravii Georgii & Ernesti die trigesima Decembris altera habebatur disputatio, in qua non amplius scriptis, sed oretenus prolatis argumentis quædam fidei dogmata discutiebantur, ita tamen, ut ad